

Ånd og Gevær

Af Poul Brandt, Sønderhå

Hans og en radiorapporter.

Det summer af liv i Ydby-plantage, der stilles an, lydprøve, mennesker i dragter fra en anden tid ses hist og pist i bakkerne. Et bord, et ræveskind, en dilettantscene, jo minsandten vi befinder os præcis på det sted i Ydby-plantage, hvor Hans Bakgård for år tilbage holdt sine Hjemstavnsfester. Det ligner sig selv og dog dengang var der fyrretræs bevoksning, nu er det små egetræer og andre gevækster, der præger pladsen, men for dem der har været der mange gange før, er der ingen tvivl, vi er på den selv samme plads hvor Hans Bakgård i mange år, hver sommer, kunne samle flere tusinde mennesker til hjemstavnsfest.

- Jamen hvorfor nu denne aktivitet i 1998, skal der igen være hjemstavnsfest, nej den går ikke, Hans er jo død, og hjemstavnsfest uden Hans utænkelig. Hans Bakgård var hjemstavnsfesten. Men hvad så, jo Fyrspillene nej det tør de ikke. Lave et egenspil om Hans, det er ikke mange år siden han døde, hvor mange mennesker lever der ikke endnu som har kendt Bakgård.

Men det er Fyrspillene, der har vovet det ene øje og vil spille et stykke om den populære

hjemstavnsdigter og skuespilforfatter. Opgaven er vanskelig, men efter en samtale med dramatikerens Niels Stokholm, beslutter Fyrspillene at lade Niels prøve sig med den svære opgave, at fortælle om hjemstavnsdigteren og sangeren fra "Røverreden" i Ydby. Den store dag er kommet. Fredag den 19 juni er der premiere. Publikum vandrer stille og roligt ned mod spillepladsen, de bliver mødt med flag og billetselgere med kasket og cigaræsker – "Nå, men pas nu godt på pengene" siger den ene billetselger til den anden, med et blik på cigarkassen "Ja, dem spekulerer Hans ikke på." svarer den anden, og viser en ældre dame på plads i bakken. Der høres skud fra jagtgeværer i det fjerne, og billetselgerne bekymrer sig om, om Hans da nu kan frigøre sig fra rævejagten, for hvad skal de da ellers stille op med publikum, der er kommet for at se et stykke om Hans Bakgård, for hvem andre end Hans selv kan fortælle og iscenesætte sit eget liv, nej vel.

Men der kommer Hans, i fuld fart på sin cykel i kjole og hvidt og med gummistøvler. Han bremser så gruset står om ørene af billetselgerne

Hans og hans ven cirkuskloven August Miehe.

– ”Jamen Hans du har jo gummistøvler på” siger den ene billetsælger, hvortil Hans svarer: ”Ja det er for den kæde. Cykelkæden og sprøjtet fra vejen. (Belærende) Man kan ikke møde sit publikum med cykelolie og vejsnavs på sine bukser. Og jeg skylder mit publikum at møde dem i kjole - intet mindre. Folk der bor på de små steder skal ikke behandles ringere end dem der hører mig i de store sale”.

Sådan møder vi Hans i skuespillet ”Ånd og Gevær”. Vi møder Hans i året 1948 travlt optaget af at arrangere hjemstavnsfest i Ydby Plantage, og af at skrive sit femte skuespil ”Dianas Magt”. I ”Ånd og Gevær” får Hans hjælp af en reporter, sin gamle ven kloven August Miehe og skuespiller fra Hurup Riffelskytteforening. Forstået på den måde at Bakgård ved hjælp af radioreporterens spørgsmål, August snak med vennen og skuespillet ”Dianas Magt” kommer omkring de vigtigste facetter i sit liv. Niels Stokholm lader i ”Ånd og Gevær” Hans være sit eget livs instruktør. Publikum lærer Hans at kende som en festlig, original og farverig person. Hans som udadtil altid var sprudlende og glad, men som selvfølgelig også havde sine skyggesider. ”Den bette grå Mand” som han selv kaldte sig, grå var han ikke når han dukkede op til fest i kjole og hvidt med et hyldest digt i hånden, eller når han festlig og dybt rørt takkede sit publikum, når han i sine digte hyldede og priste Thys natur og jagtens glæder og ikke mindst viste sin humor i skuespillene.

Et tema i Hanses liv er kærligheden til Anna,

Hingstekongens datter, vi møder Hans og Anna som helt unge, hvor hingstekongen forhindrer en forlovelse, senere hvor Anna er rejst til København for at blive sygeplejerske og Hans kommer dertil for at få sangundervisning, de mødes under en demonstration, hvor Anna hjælper de sårede og Hans er mere optaget af sin karriere som sanger. Igen bliver forlovelsen udskudt. Hans rejser til Amerika hvor Hans nyder stor anerkendelse i diverse koncertsale, men Hans har længsel efter hjemstavn og rejser hjem efter 9 år i det fremmede. Anna, sygeplejersken, er død og Hans udtrykker sig om sin store kærlighed. – ”Hun døde og jeg blev drømmer”. Det svarer nu ikke helt til virkeligheden, for vi lærer Hans at kende som en stor kvindebedårer, ikke kun i Amerika, hvor det kunne lade sig gøre at have to kærester, også herhjemme havde han kvindetække.

August Miehe, Hanses ven fra barnsben er ham der konfronterer Hans med de ting som Hans helst ville holde hemmelig. August sammenligner sin egen maske med digterens ord. Ordene er i virkeligheden også en slags maske som forfatteren kan gemme sig bag. Og hvor har August ret, for gennem skuespillet ”Ånd og Gevær” får vi et flot og nuanceret billede af Bakgård, en følt gennemgang af Hans Bakgårds liv og levned fra barndommen frem til 1948. Vi får et dybere kendskab til Bakgårds digtning og en hjælp til at forstå, komme bagom, digtene og skuespillene.

”Ånd og Gevær” blev da også modtaget af publikum med stor begejstring, både af dem der

havde kendt Bakgård og dem som lærte ham at kende gennem skuespillet. Rosende tillægsord og klapsalver efter hver forestilling var den måde publikum viste deres begejstring og i pressen skrev Thisted Postens redaktør Damsgård at årets Fyrspil også skal roses for den fornemme udnyttelse af de fysiske rammer i Ydby Plantage. Og om den tekniske side af spillet skal især fremhæves, at lyden var uovertruffen god.

Succesen var hjemme, ikke kun kunstnerisk, men også antallet af publikummer omkring 1600, en fremgang fra 1997 på godt 50 %. I Bakgårds ånd vil jeg slutte med – ”I gæve og brave læsere...”.

På gensyn i 1999 på Ashøje, hvor vi spiller et Grundlovsspil i anledning af 150 året for grundloven.

Kilde: Sydthy Årbog 1998, side 125-127.